

בר לב יהושע (שויעק)

גולב ב-1928 בכפר אור
התגייס לפלמ"ח ב-1946
הצטרף לפלי"ם ב-1947

ה ע ס נ ה ג י ס י ו

לאירופה יצאתי על אחת הפאנים בהפלגתה לשיפוצים בוונציה. אייק היה הקפטן. וונציה היתה מסריחה וקסומה. מעיר התעלות, ברכבת לילה לבירה, לרומא. ושם הישר לפנסיון של הגב באצ'י בווינה נציונלה 66. ומשם לגבעה. ארצה חזרתי מנאפולי דרך צרפת על אוניה מעץ אשר נשאה את שמו של אנצ'ו סירני. אני לא בטוח שזו היתה האנצ'ו המקורית, אבל אני בטוח שזו היתה קליפת אגוז, אשר עזבה את נאפולי ללסיטסה ללא בלסט, נקלעה לסערה קשה וטולטלה לחפש מחסה במפרץ מצ'ינג'יו עד תעבור סופה. יומבו היה הגדעוני. ליבי ליבי עליו. אני זוכר אותנו רכון על דלי, מקיא את בני מעיו ובמסירות אין קץ ממשיך לרפוק את סימני המורס לחללו של העולם. עולם קודה. עולם גשום. עולם רוגש.

כשהגענו לצרפת, נקלענו לסערת מריבה בין פריס ורומא, ממש טייפון. הכל היה קשור בבחירת האשמים להיעדר מטען מייצב (באלאסט) מספיק באוניה שלנו. אמנם העמסנו ביציאה 1,500 אתים ומכושים בארגזי עץ מעודפי הצבא שהיה 'כאילו' מטען מייצב.

מילה אחת לזכר החייל האלמוני. בהפלגה היתה קבוצה מסקוטלנד אשר עלתה להצטרף לבית העמק. היה אתם פעוט בעריסה. חייל בן חודש או שלושה. עשרים שעות לפני בואנו ארצה הבחינו ההורים בהרעה במצבו והוא דעך לנו ממש בין הידיים. אכן קצרה ידנו. אכן קצר המוות.

את שמו איני יודע. יהיה זכרו ברוך. ההפלגה השניה היתה הפלגת חי. 'שלשה המה נפלאו ממני: דרך נחש עלי צור ודרך נשר בשמים איני יודע; דרך גבר בעלמה אני עוד לומר ואין בטחון כי אדע אי פעם; דרך אוניה בלב ים למדתי עכשיו בדרך הקשה. את האוניה 'קפאלוס' - 'הדרומית' הכרתי כאשר חזרה מהפלגתה השניה. ההפלגה הראשונה היתה מדרום אמריקה עם תותחים, מכאן שמה 'הדרומית'. האוניה היתה בבעלות פרטית של הרב-חובל שהיה מבריא מקצועי. אין בזה שום פגם, כי מי שמבריא תותחים צריך להעסיק אנשי מקצוע, אבל הוא לא היה נחמד. האישה היה פקעת עצבים, משוגע על כל הראש. לעומת הקפטנים האיטלקים הנחמדים היה מלאך של חבלה. בהפלגה הראשונה הצליח להקפיץ את

התגייס לפלמ"ח ב 1946 עם סיימו את למודיו במקוה ישראל.

לפלי"ם הצטרף לאחר הורדת מפילי האוניה שבתאי לודו'ינסקי בחוף ניצנים והגליית העולים והפלי"מניקים לקפריסין. בוגר קורס ימי מס' שמונה וקורס חובלים מס' חמש שהיה קורס החובלים האחרון של הפלי"ם.

לאחר הקורס, במסגרת פלוגת הנמל, היה מפקד קו חיפה נהריה בים, עד שחרור הגליל המערבי מהמצור, עם כבוש עכו.

יצא לאיטליה ב-1948 והיה בין מתנחלי הגבעה שבין פורמיה לגעטה.

היה מלווה ראשי (מפקד) באניות, אנצ'ו סרני (בהפלגתה השניה), דרומית (קפלוס), בהפלגתה השניה והאחרונה מיגוסלביה וקסרטה (ארבע הפלגות).

חזר ארצה ופנה לעזור בהקמת הנח'ל והיה שלישי מטה הנח'ל עוד בהיותו גודר במסגרת הגדנ"ע. השתחרר ב 1949 בדרגת סגן.

לאחר השחרור נעשה רכז ארצי של המוסד להדרכה הימית שליד החבל הימי לישראל.

ב-1952 התחתן והצטרף לקיבוץ אפיקים וב-1959 חזר לכפר מולדתו.

שנה אחת עשה במרכז הישראלי לניהול כמרכז הפעולות הארציות של המ"ל ושלושים ושלוש שנה עשה בבנק הפועלים כעוזר יו"ר הבנק, כמזכיר הבנק, כמיסדה ומנהלה הראשון של המחלקה לפיתוח עסקים, כנשיא חב' איסקו בניו יורק וכ-יו"ר פעיל של חברת נאמנות של בנק הפועלים. כמו כל הפלי"ם, גם הוא מועמד לאיכלוס במוסד גיריאטרי בהודמנות ראשונה, לאחר פריחת הכרזנטמה או הסקלרוזה.

לכשעצמי, בגמר קורס חובלים הצטרפתי לפלוגת הנמל ועם הטלת המצור על הגליל המערבי, נעשיתי מפקד קו חיפה - נהריה בים, כשליצירי שני יוסים, יוסי שוחט ויוסי ברש. רכבנו על טאג 13 של פרדס סינדיקט עם צוות שני האהרונים, שאת שם משפחתם אף פעם לא ידעתי. אבל אהבתים מאוד. אנשי ים רחבי כתפיים ורחבי לב, מיטב אנשי הים. רעים להתרועע.

כל אמריקה לכשנודע דבר המסע, אבל את השליחות שלו מילא. התותחים הגיעו וזה היה כרטיס הביקור שלו כאשר הציעו לו לעבור מהברחת תותחים לאנשים. בפעם הראשונה עם בני אנוש עשה עם פאליק. כשהגיעו ארצה פאליק לא רצה יותר והציעו אותו לי. לא בדיוק, בעצם הציעו אותו לדוד שטרן שהיה עם פאליק וידע דרך רב-חובל בלב ים. דוד אמר תודה אבל לא. דוד הסכים להשאיר על הסיפון עם מי שהוא אחר. אני הייתי "מישהו" אחר."

היה זה בדצמבר 48. בדרך לבקר, הים היה נחמד. בקר של אז היתה ביגוסלביה. היום היא בקרואטיה. נמל קטן אשר הקה מאות עובדי כפייה גרמנים שטיטו השאירם ביגוסלביה, לקורס ארוך בסוציאליזם טיטואי.

בדרך, עוד בבארי, שלח לנו ברפל מברק. ובמברק שאל ברפל אם יש לנו מספיק מזון ודלק ולכמה אנשים. השבנו לו שאוכל יש לנו לאלף וחמש מאות עולים, לעשרה ימים ודלק יש אפילו ליותר.

ברפל שמר סודות. הוא לא סיפר לנו שיתכן ונצטרך לקחת "קצת" יותר עולים. אבל כדי לרמוח לנו שיש סיכוי כזה, שאל אם הנתונים אשר מסרנו נבדקו היטב. ברפל הציע גם נכנס לבארי אם יש לנו מחסור בדלק או מזון. הקפטן השתולל. מה הוא חושב שאל, אני איני יודע לתדלק ספינה? אם נכנס לבארי, אתם חוזרים ברגל לחיפה. חזרנו ואמרנו לברפל שלא ידאג, הנתונים בדוקים היטב. אנחנו לא ידענו כלום, גם לא את המילכוד שבו היה נתון ברפל.

הגענו לבקר. לאוניה הגיע הזקן וכעבור יומיים שייקה דן. בפיו של שייקה שתי בשורות. ראשית, זו ההפלגה האחרונה מיגוסלביה עם עולים מהבלקן ומי שבא, יפליג ומי שלא יבוא, נישאר. אבל נישאר כמו מסמר בלי ראש.

שנית, שאת החגיגה הזאת צריך לגמור כמו באגרות, ביום הנשף בשעת חצות. אפילו לא דקה אחת יותר. ושתי בשורות כאלו כשהן באות כתאומות סיאם, הן אכן מילכוד שלא ברא השטן.

הפעם אלוהים היה עם הרעים. אנחנו העמסנו את כל מי שהצליח להגיע. רחסנו אנשים נשים וטף כאילו הדרומית היתה בגודל של אוסטרליה. יצאנו בדיוק בזמן, כמו רכבת איטלקית. מכשירי הקשר הבטיחו סערה. אבל כשיצאנו,

כבר לא היינו זקוקים לתחזית מזג אוויר. נחתה עלינו בורה שהמציא השד. הים האדריטאטי הרים גלים בגובה התרים. על הסיפון ומתחתיו מטען אנוש כמעט כפליים מהמתוכנן. סיוט אשר נמשך שלושה ימים אל מול הרוח. כמעט מבלי לזוז.

לכשנרגע הים, חזרו חיי האוניה למסלולם. שגרה לא נחמדה של ארוחות תפלות, שינה על דרגשים בבטן אוניה וצפיפות

בלתי נסבלת. היינו אמורים לשוט שמונה ימים, הסערה הוסיפה עוד שלושה.

אחרי שישה ימים החלו התלונות. שמענו מנגינות תנכיות. אמנם לא בדיוק "נשוב מצריימה", אבל הרבה בקורת על טיבו של המזון. וסהדי במרומים עדי, שהם היו צודקים. אבל קצרה היד מלהושיע, מלכתחילה היו הקיטניות והצנימים יסוד הארוחות. לאט לאט גאה המרי, עד שהוכרזה שביתת רעב. היתה זו פעם ראשונה ואחרונה שלא אהבתי אנשים עם תאבון בריא. וזה היה גרוע. רע מאוד.

אתם יודעים שהמזון באוניות היה איום. ביסקוויטים יבשים בטעם המן, מרקים מקטניות וחומרי נפץ אחרים ושימורי בשר שנאספו משדות הקרב של שתי המלחמות. בדרך כלל, כשאלוהים היה עם הטובים, היו כמה ימים להתרגל ואחר כך, או שהגיעו ארצה, או שקופסאות השימורים שמשו כנשק נגד האנגלים. אנחנו לא רק שלא הגענו ארצה, לנו התווספו שלושה ימים. וגם אנגלים כבר לא היו.

העולים הקימו ועד פעולה. גייסנו את מיטב הנימוקים והשביתה פסקה.

אבל בתוך המהומה ניגשו שלושה עולים לקפטן להגיש תלונה. והוא הבטיח להם לפתוח את מחסני המזון של האוניה. כמו שעשה יוסף התנכי למען המצרים. אתם יודעים, שבע שנים טובות שסיכסדו שבע שנים רעות.

הצפיות הרקיעו לשחקים, אבל אני ראיתי - ושוב בלי צורך בתחזית מזג אוויר - עוד בורה מתנפצת על הסיפונים. הפעם בורה אנושית. עליתי אל הקפטן ושאלתי אם יצא מדעתו. השיב לי שאני איני מבין שבשקר טוב אפשר גם להרגיע סערה. והוא אישית ניסה את זה בסין כשהבריח נשק - למי הוא לא זכר או לא ידע. הסכמתי שבשקר טוב אכן אפשר, אבל אי אפשר, בשקר רע. כי אי אפשר לאמר שהמחסן פתוח ולהשאירו נעול ואת הסוד הזה יודעת כל ילדה. הזמנתי אותו לפתוח את המחסנים.

כשעזבתי את הגשר חיכה לי בתחתית המדרגות נט הולמן, קצין המכונות והוא בקש ממני לתת לו לטפל בקפטן. הוא הצליח. קשה לדעת מה היה קורה לולא הצליח נט. אבל גם מה שקרה, הספיק לי בהחלט.

היינו בים 11 יום. הגענו ארצה רצוצים. העולים היו הרבה יותר רצוצים. בסך הכל הם ספגו את המכות ולא אנחנו. לימים נודע לי שבין העולים היה צעיר אחד, בן שבע עשרה או משהו כזה. הוא התאקלם בארץ ועיכרת את שמו והוא נקרא היום טומי לפיד.

נו אז למה אתם מצפים. לים שקט. לרוח מלטפת... למחילה על אוכל רע-בחייכם.